بۆچی شانۆی کوردی چەقی بەستووە؟.. حەیدەر عەبدولڕەحمان

هەتا ئەگەر هەندێ جیاوازی لەرووی رێژەی بەرهەمهێنان و ئاستی هونەری دا هەبێت لەناوچەیەکەوە بۆناوچەیەکی تر، بەڵام دیسان ئەم جیاوازییەش سەقامگیر نییە و بەگشتی ناتوانین خۆمان لەو هەقیقەتە بدزینەوە، کە بەڵێ ئێستای شانۆی کوردی بەگشتی لەئاستێکی دۆنیا دانییە کە پشتی پێ ببەسترێت و خواستی بینەری شانۆیی بەدی بێنێت و ئەو بۆشاییە زەقەی شانۆ لەکوردستاندا پڕ کاتەوە کە پێویستە.
بەردەوام پرسیاری ئەوەش دەکرێت، ئاخۆ ئەو حاڵەتە سستەی بزاڤی شانۆ بۆ؟
یا فاکتەرەکانی ئەو چەقینە چین ؟
بۆیە ئەگەر بەدیدێکی بابەتیانە لەوهەلومەرجە نائاساییەی ناوچەکە بەگشتی و لەکوردستان بە تایبەتی بڕوانی، ئەوە بەئاسانی دەگەیتە ئەو ئەنجامەی کە کۆمەڵێ زنجیرە هۆکاری لێک بەستراوە بەیەکترەوە هەن کاریگەریان لەسەر تێکڕای ژیاندا بەجێ هێشتووە، لەوانەش شانۆ، وەک :
1.هەلومەرجی تەنگەتاوی باری ئابووری وەک دیاردەیەکی جیهانیی و نیشتیمانی و کاریگەرییە نەگەتیفەکانی بەسەر ژیانی رۆژانەی خەڵک و لاواز بوونی بەهای ئابووری حکومەت بۆ یارمەتی دان و پشتگیریی کردنی کەرتی شانۆیی و ئەو تیپانەی پشت بەبودجەو دارایی حکومەت دەبەستن لە بەرهەمهێنانی کاری شانۆیی دا.
تەنانەت ئەو تیپانەش کە پشت بەکەرتی تایبەتیش دەبەستن، ئەوانیش کەوتونەتە ژێر باری ئەو قەیرانە ئابوورییە، بەهۆی پێ نەکردنەوەی سەرمایەو کەمی بینەری شانۆیی و پڕ نەکردنەوەی بۆشایی بودجەی بەرهەم هێنان، بەسپۆنسەرو هاوکاری کردنی تاک و تەرای کەسانی دڵسۆز.
بۆیە لەژێر حاڵەت و بۆ خۆ دوورە پەرێز راگرتن لەو تەنگەتاوییە، زۆر لەو تیپانە لەبری ئەنجامدانی فیستیڤاڵ و نمایش کردنی شانۆیی جاد، بەناچاری پەنا بۆ مۆنۆدراما دەبەن، بۆ ئەوەی ئەرکی داراییان لەسەر سووک بێت.
بەڵام ئەو خۆ سنووردارکردنەش ئەگەر بەردەوام بێت، ئەوە کاریگەری نەرێنی زیاتر لەسەر ئایندەی ئاستی شانۆ بەگشتی دروست دەکات،

بەتایبەت لەسەر ون بوونی شانۆی جاد .

2.ئەو حاڵەتە ناوازەی پەتای کۆرۆناش کە ژیانی سەر زەوی روو بەرووی ئیفلیج کردن بردووە، لەو کاریگەرییە هەرە بەتینانەن، کە خەڵکی بەگشتی ناچاری ئەوە کردووە، لەژێر لایەندا دەست لەکاری ڕۆژانەی خۆیان هەڵگرن و لەچاوەڕوانی تێپەڕ بوونیدا بژین، بەتایبەت لەشانۆ و سینەمادا کە دوو هونەریی جەماوەرین و شیاوترین سەرچاوەیەکن بەبڵاو بوونەوەی ئەو پەتایە.

بێگومان ئەمە وای کرد هەموو کەناڵە شانۆییەکان هیچ پلان و بەرنامەیەکیان نەبێت بۆ شانۆ، تاک و تەرا نەبێت کە بەسەرکەشی و خۆپارێزییەکی توند، هەندێ بەرهەم پێشکەش بکەن .

3.ناجێگیری باری سیاسی و لاوازی سەقامگیریی کۆمەڵایەتی و دەروونی و هەڵایسانی پێداویستی ژیانی ڕۆژانەی خەڵک، وایان کرد کەمتر لەو هەلومەرجە خنکاوەدا بیر لەشانۆ بکەنەوە، بەتایبەت بە کۆمەڵگایەکی وەک کوردستان کە تا ئێستا شانۆ نەبۆتە کولتوورێک لەژیانیدا بە شێوەیەک نەتوانێت بۆ شانۆ و سینەما هەل بکات .

4.شانۆ کارانی ئێمە بەگشتی شانۆیان وەک پیشە وەرنەگرتووە بە ئەوەی هەمیشە ئامادە باشیان هەبێت بۆ کاری شانۆیی و بەردەوام بوونی شانۆ، بەڵکو شانۆ بۆتە هونەرێکی ئارەزوو مەندانە و بەردەوام بوونی یان وەستانی،لای ئەوان وەک یەک بێت .

5.لاوازی پەرفۆرمانسی کولێژو پەیمانگانی کوردستان و نغرۆ بوون لەنێو کێشەو ئاریشا بەجێ ماوەکانیان بێ چارەسەر کردن.

ئەم کێشە کەڵەکە بووانە، تەوژمی شانۆی ئەکادیمیان دووچاری سڕ بوون کردو بژاڤی نوێ ی شانۆی کوردییان پەک خست، بۆیە شانۆی کوردی لەو ساڵانەی دوایی دووچاری جۆرێک لە نەزۆکی بوو، کە وزەو توانست ی نوێ بێتە گۆڕەپانەکەو تەکانێکی نوێ بەشانۆی کوردی بدات و ئاستی هوشیاریی و مەعریفی شانۆیی پێ بەرز بکرێتەوە.

6.وەستانی گەڕینەوەی ئەزموونی شانۆیی لەنێو شارەکانی کوردستان و گۆشەگیر بوون و بەکەنارخستنی شانۆ لەو شارانەو نەگواستنەوەیان لەشارێک بۆ شارێکی تر، وای کرد ئەو جیاوازییە زەقە لەشوێنێ بۆ شوێنێکی تر دروست بکرێت و بینەرێکی زۆر لەشارەکانی کوردستان بێبەش بکرێن لەبینینی ئەو بەرهەمە شانۆییانە، ئەمەش لەئاکامدا جیاوازی لەئاستی هوشیاریی بینەری کورد دروست کرد.

7.خەمساردی دەسەڵات لەبەهەند وەرگرتنی زەرورەتی شانۆ و پشتگوێ

خستنی لەم هەلو مەرجەدا، بە تایبەت لەرووی بایەخ نەدان بەدروست کردنی هۆڵی شانۆیی، بەو ناوەی کە شانۆو سینەما سەرچاوەیەک نین بە داهات و بەگەڕ خستنی بازاڕ.

ئەم تێڕوانینە ماددیە بە شانۆ و سینەما و لە بەرچاو نەگرتنی حاڵەتە مەعنەوی و کولتووریی و شارستانییەکان، هەندەی دیکە شانۆیان روو بەرووی مردنێکی حەتمی کردەتەوە، چونکە تا حکومەت هاندەر نەبێت بە گەشەپێدانی شانۆ لەرووی دابین کردنی هۆڵ و گەڕاندنەوەی شکۆمەندی شانۆو پشتگیریی کردنی وەزارەتی رۆشنبیریی بە دەست گرتنی تیپە شانۆییە حکومی و ناحکومییەکان و تەرخان کردنی بودجە بە بەرهەمهێنان، ئەوە شانۆ دەکەوێتە ژێر باری حاڵەتێکی وەستان، هەموو وەستانێکی بەردەوامیش مردنی بەدواوەیە.

8. سیس بوونی هوشیاریی شانۆیی و ون بوونی کولتووری شانۆیی لەنێو کۆمەڵگادا، فاکتەرێکی ترە لە فاکتەرەکانی مردنی شانۆ، چونکە چەند ئەوەندەی دەرگای هۆڵەکانی شانۆ بەداخراوی بمێننەوە، مەودای دوور کەوتنەوەی شانۆو بینەر فرەوانتر دەبێت و ئاستی هوشیاریی کەمتر.
ئەو وەستانە کاریگەری هەر تەنها لەسەر بینەر نابێت، بگرە لەسەر سیس بوونی توانستی دەرهێنەرو ئەکتەرو رەخنەگرو هەموو شانۆکارەکانی تریش، چونکە هەموو ئەزموونێکی نوێ لە بەردەوام بوونی کاردا دروست دەبێت و بە پێچەوانەکەی توانستی تەواوی شانۆکارەکان لە بار دەچێت .
9. هیچ شانۆیەک ناتوانێت بوونی خۆی بسەلمێنێ ئەگەر مەواکەبەی سەردەم و گۆڕانکارییەکانی نەکات، بە پێچەوانەوە هەموو هەولێک لەوەستاندا بە ئیفلیجی لەدایک دەبێت.
لەدوای هەر وەستانێکیشدا تۆ پێویستییت بەکاتێکی زۆر دەبێت بە زیندوو بوونەوە، بەتایبەت لەرووی فیزیکی جەستەی ئەکتەرو لەرووی سایکۆلۆژییەوە.
هەندێ داهێنانی تری وەک رەخنەی شانۆیی وا بەستەیە بە بەردەوام بوونی شانۆو گەشە سەندنی بەرهەمەکانی، هەر کاتێک شانۆ وەستا رەخنەش نامێنێت، چونکە رەخنە لەرەحمی بەرهەمە شانۆییەکاندا لەدایک دەبێت .
زۆر جاران گلەیی لەسست بوونی رەخنەی شانۆیی و دروست بوونی بەشایی رەخنە دەکرێت، بەڵام ئەو حاڵەتە بە بەرهەم و ژاکاوەی شانۆ وەک سەرچاوەی رەخنە لە بەرچاو ناگیرێت.
10. رۆڵی وەزارەتی رۆشنبیریی و لاوان و سەندیکای

هونەرمەندانی کوردستان بەگشتی کزە ل□ بەرگری کردن لەشانۆو
پێداویستیەکانی شانۆ، رەنگە هەندێ جار ئەو هەوڵانە بۆ
ئەنجامدانی فیستیڤاڵێکی ساڵانەی مۆنۆ دراما بچووک
بکرێتەوە، بەڵام هەوڵەکان بۆ شانۆو دابین کردنی پێداویستیە
بنەڕەتیەکانی شانۆو سووک کردنی کێشەو ئاریشاکانی چڕ
ناکرێتەوە .
زۆرینەی ئەوانەی لەرووی کارگێریەوە لە دام و دەزگا
حکومییەکاندا بەرپرسی شانۆن، یا سەندیکای هونەرمەندانی
کوردستان ئەوەندە پەرۆشی شانۆ نین، بەجدی تەکانێک بەو
حاڵەتە چەق بەستووەی شانۆ بدەن و بەرژەوەندی شانۆیان بەلاوە
لەهەر بەرژەوەندییەکی تر بەگرنگتر بزانن.
ناچارین لەگەڵ ئەو هەموو کێشەو ئاریشانەی لە گەردنی شانۆی
کوردی دا ئاڵاون، ئەو هەلومەرجەی شانۆی کوردی بەحاڵەتێکی
چەق بەستوو ناوبەرین، لەبەر دوو هۆ:
1. ناتوانین وەک شانۆ خۆمان بەراوردێ لەگەڵ هیچ لەو
وڵاتانەی خاوەنی شانۆن و هەرگیز هۆڵەکانی شانۆ بێ نمایش
نابن و هەر شارێک بەدەیان تێدایە، بۆ هەمیشە
جمەیان دێ لەبینەر ێک کە شانۆ وەک نان و ئاو لە ژیانیاندا
بۆتە زەرورە، ئەگەرچی ئەوانیش ئێستا لەگەڵ دیاردەی کۆرۆنا
کەوتونەتە قۆناغێکی نائاسایی .

9. ئەگەر ئەو خاڵانەی سەرەوە نەبونایە، کە وڵاتی ئێمەیان
کردووە بەوڵاتی بێ شانۆو بێ سینەما، ئێستا ئێمەش لەو
وڵاتانە دەبوین کە سەرمان بەناسنامەی هونەریی و نەتەوەیی
خۆمان و بێ
دەچوینە رێزی ئەو کۆمەڵگا مەدەنیانەی کە شانۆو سینەمایان
کردۆتە هێما بۆ پێشکەوتنی خۆیان.